

УДК 78.01 : 398 (477) (092)

ВОЛОДИМИР ГОШОВСЬКИЙ НА КАФЕДРІ УКРАЇНСЬКОЇ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ

Володимир ПАСІЧНИК

*“Палац мистецтв імені Тетяни та Омеляна Антоновичів”,
Львівська національна наукова бібліотека України імені Василя Стефаника,
вул. Бібліотечна, 2, 79602 Львів, Україна,
тел.: (+38032) 261 55 12, e-mail: pasichnyk_v@i.ua*

Уперше висвітлено педагогічну діяльність Володимира Гошовського на кафедрі фольклористики Львівського університету імені Івана Франка, де він працював упродовж 1991–1994 років. Також зроблено коротку характеристику його педагогічної діяльності у закарпатській (1946–1960), львівській (1961–1974) та вірменській періоди (1975–1986).

Ключові слова: Володимир Гошовський, фольклористика, педагогічна діяльність, програми, спецкурси, курсові роботи.

Ім'я Володимира Гошовського (1922–1996) назавжди вписано в історію української музичної фольклористики. Його фундаментальні наукові праці в галузі музичної діалектології, порівняльного музикознавства та кібернетичної етномузикології становлять національне культурне надбання України. Наукові ідеї вченого розвиваються і втілюються у працях сучасних етномузикологів, проте багато його напрацювань залишаються поза увагою. Варто сподіватися, що в недалекому майбутньому вони стануть предметом дослідження новітньої етномузикознавчої науки.

Притаманні вченому такі риси, як всеосяжність і ґрунтовність, проявлялися передусім у наукових дослідженнях, однак, без перебільшення, цю особливість В. Гошовського можна зарахувати і до інших сфер його багатогранної діяльності, передусім, громадсько-організаційної та педагогічної. По суті, ці три напрями – науковий, громадсько-організаційний та педагогічний становили паралелі його життєтворчості, сукупно творячи нерозривне ціле його універсальності – людини-вченого, людини-громадянина, людини-педагога,

Науковій діяльності В. Гошовського була присвячена низка публікацій дослідників з Росії та Європи. Переважно це рецензії на монографію-антологію “Українські пісні Закарпаття” та монографію “Біля джерел народної музики слов'ян”. Проте стосовно громадської та педагогічної діяльності В. Гошовського, котрі займали важливе місце у біографії вченого, незважаючи на появу поодиноких публікацій, можна констатувати деякий вакуум.

Уперше деякі аспекти своєї педагогічної діяльності сам же В. Гошовський оприлюднив у спогадах “Були колись літа” [3]. Головно, вони стосувалися роботи в Ужгородському музичному училищі та музичній школі. Опираючись на ці мемуари та

доповнивши їх новими фактами, Марія Кушнір і Наталя Данілова у статті “Володимир Гошовський в Ужгородському державному музичному училищі” висвітлили педагогічну діяльність В. Гошовського, вказавши на її поліфункціональність та всесторонність. У статті зазначено, що В. Гошовський залишив по собі в училищі опінію викладача-поліглота та надзвичайно активної особистості. Він був діяльним і “входив до складу аж трьох секцій: 1) до загальноосвітньої (як викладач трьох мов); 2) до секції народних музичних інструментів (як перший завідувач секції, засновник оркестру народних інструментів і 3-х спеціальних інструментів – класу шестиструнної гітари, домри і балалайки); 3) до секції музично-теоретичних дисциплін (як викладач гармонії та музичного фольклору)” [10, с. 55].

Окремі фрагменти педагогічної діяльності В. Гошовського висвітлені у спогадах його учнів і колег. Зокрема, Тібор Боніславський виділив деякі моменти навчання у В. Гошовського в Ужгородському музичному училищі [2]. Стефанія Павлишин [12], Ярема Якуб'як [16; 17] та Ярослав Бодак [1] звернули увагу на його професіоналізм, темперамент, вимогливість і порядність на посаді викладача Львівської консерваторії імені Миколи Лисенка (нині Львівська національна музична академія). Щирими спогадами поділилися його вірменські друзі Світлана Саркісян [15] та Ігор Мкртумян [11].

Незначна, проте дуже важлива (важливість її полягає передовсім у тому, що майже всі згадані автори безпосередньо контактували з В. Гошовським, декотрі перебували під впливом його ідей) інформація про педагогічну діяльність В. Гошовського засвідчує, з одного боку, інтерес до цієї сфери, а з іншого – відсутність системного, повноцінного підходу до висвітлення цього питання. Остеронь залишився й університетський період етномузиколога-педагога, що становив вагомий сегмент діяльності в останнє десятиліття його життя. Отже, ця перша спроба досягнути всі аспекти педагогічної діяльності В. Гошовського на кафедрі української фольклористики Львівського державного (нині національного) університету імені Івана Франка, збігається з основною метою цієї статті¹.

Висвітлюючи педагогічну діяльність В. Гошовського на кафедрі української фольклористики упродовж 1991–1994 років, на котру його запросив завідувач

¹ Варто зауважити, що особова справа В. Гошовського, у котрій, мабуть, була відображена вся його педагогічна та наукова діяльність за час роботи у Львівському національному університеті імені Івана Франка, на жаль, через нез'ясовані причини, зникла з архіву університету. Як мені пояснили працівники архіву, особова справа В. Гошовського та ще багатьох працівників університету загубилася за попереднього керівника архіву Володимира Пельца під час перевезення архіву з основного корпусу на нове місце, себто на вулицю Дорошенка, 41. Проте це не відповідає дійсності. Я можу ствердити, що студентка факультету культури та мистецтв Вікторія Берез'як, котра у 2007 році писала під моїм керівництвом курсову роботу на тему “Музично-педагогічна діяльність Володимира Гошовського” (один із розділів був присвячений педагогічній діяльності В. Гошовського в університеті) користалася особовою справою В. Гошовського вже у новому приміщенні. Більше того, вона зробила копії наказів, а поспривав їй у цьому В. Пельц. Для підтвердження у кінці статті подаю копії наказів на зарахування В. Гошовського на роботу в університет. Не втрачаю надію, що особова справа все ж таки знайдеться.

На щастя, у домашньому архіві В. Гошовського збереглася папка з написом “УН-Т”, у якій зібрані копії заяв, плани педагогічного навантаження, теми занять, спецкурсів і спецсеминарів, розробки програм. Тому при написанні цієї статті, за браком особової справи вченого, я максимально використав ці матеріали, що мені люб'язно передала вдова Єлизавета Ярославівна Гошовська, за що висловлюю їй щире подяку.

Теофіл Комаринець², варто, хоча б побіжно, окреслити перейдений педагогічний шлях ученого загалом. Адже ця дорога була достатньо тривалою у часовому вимірі та багатовекторною, тісно пов'язана з науковими інтересами вченого. Безумовно, що набутий попередній досвід В. Гошовський використав для праці на кафедрі.

За період 1946–1960 років активної діяльності на Закарпатті В. Гошовський реалізував себе, головню, як педагог-виконавець: навчав гри на шестиструнній гітарі та домрі в Ужгородському музичному училищі та музичній школі, організував у цих закладах оркестри народних інструментів. Окрім цього, викладав іноземні мови в музичному училищі, загальноосвітній школі й Ужгородському університеті. Цей період для В. Гошовського став також початком фольклористичної діяльності, а закарпатський регіон – фольклорною базою, інформативним джерелом, яке породжувало та живило його наукові ідеї впродовж життя.

Про педагогічну діяльність В. Гошовського в закарпатський період поділився спогадами один із його учнів, знаний на Закарпатті скрипаль і керівник камерного оркестру Тібор Боніславський. Він звернув увагу на вміння В. Гошовського знайти підхід до кожного студента, зацікавити його до конкретної праці. Автор наголосив на тому, що В. Гошовський, передовсім, заохочував студентів до запису народної музики, вимагаючи від них попередньої фахової підготовки. Як зазначив Т. Боніславський: “Під його впливом я вдався до спроби зібрати на Закарпатті угорські народні пісні – зібрав близько шістдесяті. Однак Володимир Леонідович був незадоволений. Заборонив мені записувати пісні, доки досконало не вивчу те, що повинен знати фольклорист про народну музику” [2, с. 50–51].

У львівський період (1961–1974) В. Гошовський – педагог-фольклорист: працював у Львівській державній консерваторії імені Миколи Лисенка (1961–1969), заснував Кабінет народної музики, організував експедиційну та наукову діяльність студентів. Значну увагу В. Гошовський приділяв фаховому вихованню студентів, їхній науково-дослідній роботі, притому наголошував на важливості та необхідності відвідування лекцій і на активній праці у Студентському Науковому Товаристві (СНТ).

Як неодноразово наголошував В. Гошовський: “[...] для всякої великої праці потрібні кадри та ентузіазм, потрібні хоч трохи сприятливі умови” [13, с. 151] (Переклад з російської мій. – В. П.). Передовсім учений надавав особливого значення теоретичній підготовці студентів, їхньому системному навчанню. Для цього В. Гошовський розробив програму з музичного фольклору³, ввівши теми, що перетиналися з його науковою тематикою: “Що таке фольклор”, “Що таке народна пісня”, “З історії збирання та дослідження народної пісні”, “Початок музики”, “Місце фольклору в історії музики”, “Виникнення жанрів”, “Знакові системи (семіотика)”, “Аналіз звукової системи і звукоряду”. В. Гошовський також приділяв увагу обрядовим і необрядовим жанрам народної музики, їхньому виконанню та функціонуванню. У переліку лекцій значаться: “Веснянки”, “Купальські пісні (Петрівчані)”, “Русальні пісні”, “Осінній цикл”, “Весільні пісні”, “Речитативні форми в народній творчості”, “Народна лірика”, “Народне багатоголосся”, “Народні танці”,

² Теофіл Комаринець (1927–1991) очолив кафедру української фольклористики, що відновила свою діяльність у 1990 році.

³ Вважаю своїм обов'язком подякувати Наталії Юзюк та Ярославу Бодаку за надані конспекти лекцій В. Гошовського з музичного фольклору, якими я частково скористався у написанні цієї статті.

“Класифікація народних інструментів”. По суті, такий взаємозв’язок наукової та педагогічної діяльності В. Гошовського лише підтверджував високий рівень його лекцій.

В архіві вченого зберігається машинописний текст двох лекцій, як зазначено у заголовку – “Лекції з української народної музично-поетичної творчості”. Цілком імовірно, що це перші два розділи до підручника з українського музичного фольклору, над яким В. Гошовський працював разом зі С. Людкевичем. На спеціальному засіданні кафедри історії та теорії музики від 18 січня 1966 року, на якому обговорювали відкриті уроки з народної творчості В. Гошовського, С. Людкевич, окрім позитивної оцінки лекцій В. Гошовського, які він охарактеризував взірцевими, висловився також щодо підручника: “Якщо я буду ставити питання підручника на Вченій раді, то я не буду згадувати про характеристику, але буду говорити тільки про те, що тов. Гошовський повинен дістати творчу відпустку для написання підручника. Я признаю, без тов. Гошовського я не можу на себе брати написання підручника” [14]. На жаль, підручник не був завершений.

Для професійної підготовки студентів В. Гошовський запропонував “Проект покращення науково-дослідної роботи фольклорної секції СНТ консерваторії”⁴, у котрому окреслив завдання для керівника секції і для її членів. Зокрема, керівник мав би: 1) навчити студентів збирати, записувати та розшифровувати записи народних пісень, тобто, дати основи самостійної збирацької роботи в терені; 2) дати студентам основи методології науково-дослідної роботи; 3) навчити студентів самостійно мислити, шукати, досліджувати і розв’язувати проблеми музичної фольклористики; 4) систематично розширювати їхній теоретичний кругозір проведенням лекцій та вільних творчих дискусій.

Деякі штрихи до портрета В. Гошовського – педагога Львівської державної консерваторії імені Миколи Лисенка, подав у спогадах музикознавець Ярема Якуб'як. Він виокремив такі прикметні риси В. Гошовського, як енергійність, темперамент і професіоналізм, фанатичну відданість вивченню музичного фольклору. Як стверджував Я. Якуб'як: “На засіданнях фольклорного гуртка, які провадив В. Гошовський, завжди було цікаво, а тому й людно – приходили студенти і педагоги з різних факультетів. В. Гошовський умів не лише заінтригувати цікавим музичним матеріалом – записами народної музики, але також й фольклорною проблематикою, і при цьому прищеплював уміння критично мислити, зокрема критично оцінювати стан справ у сучасній фольклористиці” [17, с. 144]. Вимогливим учителем і добрим порадиником залишився В. Гошовський у пам’яті знаного дослідника лемківської музичної культури Ярослава Бодака, котрий поділився своїми спогадами у статті “Слово про вчителя” [1, с. 106–112].

Такий дещо розширений екскурс педагогічної діяльності В. Гошовського у Львівській консерваторії має своє підґрунтя. По-перше, роки праці в консерваторії стали кульмінацією педагогічної діяльності вченого, по-друге, багато напрацьованої та програм, започаткованих у цьому закладі, В. Гошовський запропонував до впровадження у Львівському університеті, звичайно, внівши певні корективи.

Наступний, вірменський період В. Гошовського (1975–1986), головню, був заповнений науковою роботою: працював на посаді старшого наукового співробітника в Інституті мистецтв при АН Вірменії. Проте знайшов місце і для

⁴ Копія проекту зберігається в архіві автора цієї статті.

педагогічної, радше науково-педагогічної діяльності, а саме, В. Гошовський навчав спеціальну групу викладачів та аспірантів Єреванської консерваторії імені Комітаса основам каталогізації народних пісень, що теоретично і практично була пов'язана з його кібернетичною системою УНСАКАТ (Універсальний Структурно Аналітичний Каталог).

Вірменський музикознавець Світлана Саркісян у статті “Подвижник вірменської культури” звернула увагу як на індивідуальні риси В. Гошовського, так і на його особливі прикмети науковця та педагога: “Від його особистості випромінювалася енергія ентузіазму і безкорисливості. Альтруїст за природою, Володимир Леонідович постійно прагнув удосконалити форми наукового спілкування, ввести в наш науковий ужиток вільну дискусію з актуальних проблем музикознавства і композиторської творчості. З цією метою у Спільці композиторів Вірменії був задіяний постійно діючий семінар для музикознавців, слухачами якого були, крім професіоналів, студенти і просто любителі музики. Педагогічний пафос В. Гошовського можна було оцінити і в його нечисельних лекціях в Єреванській державній консерваторії ім. Комітаса” [15, с. 73].

Почуттям поваги і вдячності до В. Гошовського наповнені спогади математика-лінгвіста Ігоря Мкртумяна: “...Володимир Леонідович був для мене носієм вищого розуму, це був гуру, наставник, учитель. Як важливо мати поруч наставника! Це величезна радість, і мало людей, яким так пощастило в житті. Навіть побажання Володимира Леонідовича, виказані в листах, несли у собі стільки мудрості і світла, що ставало легше жити” [11, с. 58]. С. Саркісян та І. Мкртумян не були безпосередніми учнями В. Гошовського, проте підкреслили дуже важливу деталь про Гошовського-педагога, а саме, виконання ним функції вчителя поза навчальними закладами. Цю іпостась В. Гошовського могли би засвідчити Ярослав Мироненко, Василь Зеленчук, Анатолій Іваницький та ще багато хто. Зокрема А. Іваницький у статті “Володимир Леонідович Гошовський – яким я його знав” зазначив: “Це есе – своєрідна сповідь людини, дослідника, який, коли щось і зробив, то за усім цим – і тематикою, і напрямками, і власними поворотами стоїть особистість Великого Вчителя – Володимира Леонідовича Гошовського” [9, с. 80].

До Львова В. Гошовський повернувся у 1986 році. Дещо ослаблений фізично, проте повний творчої енергії, багатий ідеями, він знову поринув у притаманну йому всесторонню діяльність. На кафедрі української фольклористики В. Гошовський прийшов достатньо відомим у культурному та науковому середовищі Львова. Цьому посприяв беззаперечний авторитет ученого у світі, а також його активна кількарічна праця музиканта-фольклориста, організатора та засновника товариства “Рідна пісня”, промотора Фонограмархіву при Львівському Товаристві охорони пам'яток історії та культури, автора циклу лекцій з питань сучасної музики при Спільці композиторів, автора численних радіопередач, що транслювалися на Львівському радіо, більшість з яких була присвячена питанням української народної музики.

Повернення В. Гошовського до академічного закладу мало своє підґрунтя. По-перше, вчений прагнув поділитися своїм величезним досвідом, набутим за багато років інтенсивної, клопіткої, часами виснажливої праці, та передати його студентам – майбутнім науковцям, дослідникам українського фольклору. По-друге, реалізувати конкретні науково-педагогічні програми. По-третє, створити в університеті Фонограмархів народної музики, або Центр народної музики, щось подібне до “Центру по вивченню народної музики Карпат”, який він заснував в

Ужгородському краєзнавчому музеї. По-четверте, підготувати фахових користувачів-дослідників для експлуатації розробленої ним автоматизованої інформаційної системи з опрацювання музично-фольклорних текстів УНСАКАТ, таким способом закласти підвалини кібернетичної етномузикологічної школи. Можливо, що це була одна з найважливіших підоснов і причин повернення В. Гошовського до педагогічної діяльності.

Ще до праці в університеті, на конференції “Фольклор у духовному житті українського народу”, що відбулася 24–25 січня 1991 року у Львівському університеті, В. Гошовський виголосив доповідь “Музична фольклористика в системі людознавства” [7]. Учений обґрунтував поняття фольклористики як системи наукових галузей і дисциплін. Серед галузей та дисциплін музичної фольклористики В. Гошовський виділив: **загальне етномузикознавство** – фоноархівознавство, історіографія музичного фольклору, етномузична естетика; **компаративістику** – історико-порівняльне етномузикознавство, музичне слов’янознавство, музичне карпато-балканознавство; **теоретичне етномузикознавство** – аналітика, типологія, інформатика; **мелогографію** – музична діалектологія, ареальна типологія; **музичну семіологію** – структуралістика; **етномузичну соціологію** – етномузична психологія, експериментальне етномузикознавство; **органологію** – органографія, інтерпретологія; **кінето-лудографію** – хореографія, лудографія (опис ігор, обрядів).

Цю працю етномузиколога можна вважати своєрідною програмою, яка частково лягла в основу викладання ним музичного фольклору в університеті. В. Гошовський продовжував традиції музичної фольклористики, яку започаткували у першій половині ХХ ст. А. Хібінський, Ф. Колесса, себто поставив на порядок денний питання підготовки етномузикологів у Львівському університеті [7, с. 13–14]. Подібну думку В. Гошовський повторив у листі до Миколи Мушинки від 27 січня 1991 року: “Я планую створити при ЛДУ лабораторію музичної фольклористики, щоби в майбутньому етномузикологів готував університет (а не консерваторія) та щоби фольклористи-філологи та етнографи були добре обізнані з музичною фольклористикою” [6].

Отже, стає зрозуміло, що В. Гошовський прийшов на кафедру фольклористики для реалізації конкретних науково-педагогічних програм. Він ставив за мету підняти музичну фольклористику до європейського рівня. Для її здійснення вчений підготував трирівневий проект навчання студентів на взірць викладання етномузикології в європейських університетах.

Перший рівень передбачав вивчення елементарної теорії музики та музичних форм, читання та відтворення нотних текстів. В. Гошовський врахував той факт, що переважно студенти-філологи не мали спеціальної музичної освіти, проте для майбутньої діяльності вона вкрай необхідна. Також для цього рівня науковець запропонував слухання загального курсу українського музичного фольклору та історії української музичної фольклористики. Засвоєння цього рівня було обов’язковим для студентів української філології й етнографії 4 курсу та факультативно для 5 курсу.

Основне завдання другого рівня – подати фундаментальні знання з української музичної фольклористики. Для цього студенти-філологи й етнографи (без музичної освіти) мали вивчати елементарну теорію музики та музичні форми, у повному обсязі сольфеджіо (читання та відтворення нотних текстів, транспозиція, розшифрування нескладних одноголосних мелодій). Важливими дисциплінами для

студентів В. Гошовський вважав курс українського музичного фольклору та музичної фольклористики. Для цілковитої відповідності цьому рівневі В. Гошовський запропонував студентам ще такі курси: формалізація, аналіз та класифікація музично-фольклорних текстів; основи структурного аналізу; народні музичні інструменти в Україні; український танець і танок, основи кінетографії.

Третій рівень був розрахований на студентів, що мають знання в обсязі середніх музичних навчальних закладів і спеціалізуються в галузі музичної фольклористики. Окрім усіх знань другого рівня, у своїх викладах В. Гошовський запропонував також вивчення історії європейської народної музичної культури і привернув увагу студентів студіями з історичного та порівняльного музичного слов'язознавства, запровадивши такі дисципліни: слов'янське музикознавство і порівняльне етномузикознавство; польова робота (стаціонарне обстеження народної музичної культури одного села та складання монографічної антології); структурний аналіз музичних текстів (моделювання, сегментація, систематизація народних пісень); кібернетична етномузикологія (розв'язування наукових задач за допомогою комп'ютера).

В. Гошовський виявився новатором такого проекту, позаяк фольклористичні дисципліни, які він запропонував, на той час не викладали у жодному навчальному закладі України, а деякі й на сьогодні не знайшли свого місця у навчальних планах. Враховуючи специфіку вищої школи, В. Гошовський розробив різні форми занять, зокрема такі, як колоквиуми, просемінари, семінари, лекції. Великого значення вчений надавав практичним заняттям студентів, а саме – експедиційній, архівній та музейній практиці.

Університетські виклади у 1991–1992 навчальному році В. Гошовський розпочав вісімнадцятигодинним курсом лекцій “Сучасна методика збирання та опрацювання фольклорних текстів” для студентів другого курсу та спецкурсом “Музичний фольклор” для студентів-філологів четвертого і п'ятого курсів.

Першу лекцію для студентів другого курсу В. Гошовський присвятив змісту, формі та меті курсу, а також виклав основні положення фольклору, форми його існування. Логічним продовженням цієї лекції постала друга: “Функція пісні. Жанри. Визначення автентичної народної пісні”, “Методи польової роботи. Об'єкт – текст. Розшифровка”.

Більшість лекцій, що запропонував В. Гошовський, тісно перепліталися з його науковими дослідженнями, викладеними в основних працях ученого. Деякі теми лекцій стосувалися новітнього напрямку у діяльності В. Гошовського – кібернетичної етномузикології. Серед них: “Формалізація та структурний аналіз. Сегментація та кодування”, “Структурний (комп'ютерний) аналіз пісні “Під дубиною””, “Фольклор і кібернетика. Формулювання задач на комп'ютері”.

У цьому ж навчальному році у другому семестрі для студентів-філологів другого курсу В. Гошовський читав спецкурс “Музичний фольклор”, залучивши такі теми: 1. Вступ до музикознавства. Музична фольклористика як система дисциплін; 2. Епістемологія народної пісні. Особливості наукової мови. Методика досліджень народних пісень; 3. Науковий факт та його опис. Бібліографія та першоджерела; 4. Об'єкт – текст – відповідності. Нотація пісень; 5. Українські народні балади та методи їхнього дослідження; 6. Ф. Колесса та К. Квітка на перехресті наукових інтересів.

Запропоновані теми лекцій розкривають широку палітру наукових зацікавлень В. Гошовського, більшість з яких відображені у його працях, опублікованих у різні

періоди життєтворчості. Для прикладу, перша лекція відповідає статті вченого “Музична фольклористика в системі лudoзнавства” [7], друга і третя лекція пов’язані зі статтею “К. Квітка та епістемологія народної музики” [5], четверта лекція збігається зі статтею В. Гошовського “Об’єкт–текст–відповідність” [8]. Близькою для В. Гошовського була тема українських народних балад, яку запропонував учений у п’ятій лекції, адже ще у кінці 60-х років етномузиколог опрацьовував музичні особливості балад Східної Словаччини як окремий розділ спільної з Орестом Зілинським праці, на жаль, вона не була опублікована. Багаторічна робота В. Гошовського над підготовкою та виданням наукової спадщини К. Квітки (по суті, він перший, хто відкрив К. Квітку для наукового світу) і зацікавлення творчістю Ф. Колесси логічно в’яжуться із темою шостої лекції.

Спецкурс “Музичний фольклор” В. Гошовський читав паралельно на другому і четвертому курсах, пропонуючи одні й ті ж теми. Проте, враховуючи майбутню викладацьку працю студентів-філологів у школах, тільки для четвертого курсу ввів ще одну лекцію “Музичний фольклор у школі”. Можна припускати, що така тема відповідала багаторівневій концепції вченого: школа–середній заклад–вища школа, незважаючи на те, що це єдина лекція, яку задокументував етномузиколог у матеріалах, пов’язаних із педагогічною працею в університеті. Уперше подібну концепцію В. Гошовський виголосив на відкритих зборах, присвячених заснуванню товариства “Рідна пісня” у Львові (жовтень 1989 року). Серед різноманіття завдань, поставлених перед товариством, учений наголосив на вихованні народним співом, пов’язавши в єдину систему дошкільні заклади, школу, музичні навчальні заклади та виші. В. Гошовський навіть врахував специфіку сільських і міських шкіл, наголосивши на доконечній потребі користуватися різними програмами. Очевидно, що цей проект залишився на рівні ідей та пропозицій.

У наступному 1992–1993 навчальному році В. Гошовський читав лекції для студентів-філологів другого та третього курсів. З огляду на це, у першому семестрі вченому знову запропонували спецкурс “Музичний фольклор” для другого курсу, що уможливило не тільки повторити минулорічну програму, але й подати деякі зміни. Вже у вступній лекції В. Гошовський широко розкрив студентам не тільки завдання поточного курсу, але й вказав на потребу студій з етномузикознавства в університеті, представив форми занять з цієї дисципліни, порекомендував студентам необхідну літературу з предмета.

Враховуючи реалії сучасності, В. Гошовський намагався подати студентам не тільки визначення, що таке народна музика, розкриваючи її як життєву необхідність, як мистецтво, як об’єкт науки, але й звернув їхню увагу на проблеми збереження автентичних народних пісень. Етномузиколог підкреслив можливість існування автентичної пісні у двох іпостасях: ідеальній (частина суб’єкта) – як складова частина духовного життя її творців і носіїв, тобто, коли вона лунає в натуральному середовищі, та в матеріальній, коли вона зафіксована у своїй незмінній формі на штучних звуконосійках (магнітних стрічках, грамофонних платівках, кіноплівках тощо). Подібні питання В. Гошовський виклав у статті “Деякі проблеми збереження та дослідження народної музики Карпат” [4].

Зважаючи на особливості виникнення, еволюції та побутування народної пісні, В. Гошовський намагався розкрити студентам можливі аспекти фольклористичних досліджень, серед них: прагматичний, порівняльний, теоретичний, географічний, семіологічний, соціологічний, історичний, психологічний, музично-лінгвістичний.

Нестандартно підійшов В. Гошовський до виголошення першої лекції з “Музичної фольклористики” для студентів-філологів третього курсу. Учений ознайомив їх із вимогами вищої школи як підґрунтям для наукового зростання студентів, а також із європейською системою наукових ступенів і звань: бакалавр—магістр—доктор—доктор габілітований. Цитата знаменитого німецького філософа, теолога і проповідника Фрідріха Шлайєрмахера (1768–1834) “Пробуджувати в молодих людях любов до науки, потребу в науковій діяльності, яка сама по собі повинна їм давати моральне задоволення”, була своєрідним епіграфом етномузиколога, ключовою фразою його першої лекції. Особливістю цих лекцій було поєднання теорії з практикою, на що вказують теми семінарських занять за вересень—жовтень 1992 року: 1) задачі курсу: зміст та форма; 2) методологія досліджень народних пісень; 3) каталогізація народних пісень; 4) аналіз строфічного масиву; 5) речитативні форми, аналіз тирад; 6) комп’ютер і народна пісня.

У листопаді та грудні цього ж року В. Гошовський максимально зосередив увагу студентів на написанні курсових робіт. Цьому були присвячені декілька семінарських занять: 1) обговорення тем курсових робіт; 2) література до курсових робіт; 3) структура науково-дослідної роботи; 4) звіти про стан курсових робіт.

Наступний семестр 1992–1993 навчального року для студентів другого курсу В. Гошовський розпочав лекцією “Вступ до фольклористики”, а у подальшому ознайомив студентів із такими темами: “Музична фольклористика як система дисциплін”, “Музична етнографія”, “Музичний фольклор та національна музична культура”. У квітні—травні цього ж семестру вчений прочитав декілька лекцій з історії української музичної фольклористики: “Історія музичної фольклористики в Україні”, “Збирацька діяльність М. Лисенка, Ф. Колесси та К. Квітки”, “Критичний огляд збірників народних пісень”, “Основи наукового пізнання народних пісень”.

Для студентів третього курсу В. Гошовський знову ж таки продовжив цикл лекцій, пов’язаних з питаннями методики та методології фольклористичних досліджень. Серед тем: “Початковий етап наукової роботи”, “Методика наукової роботи”, “Бібліографія курсових робіт”, “Структура та форма наукових досліджень музичного фольклору”, “Музична фольклористика та соціологія: спільність методів”, “Соціологічний аспект музичної етнографії”, “Польова робота: мета, задачі, методи”, “Принципи обробки польового матеріалу”.

Працюючи вже другий рік на кафедрі української фольклористики, В. Гошовський вважав за необхідне перейти від спонтанного навчання до системного. Адже зрозуміло, що на початках була потреба заповнити існуючий вакуум молоді кафедри хоча б якимись програмами, пов’язаними з музичним фольклором, і вчений з цим абсолютно впорався. Однак, коли налагодився щорічний набір студентів, і спостерігалася певна стабільність у навчальному процесі, потрібно було вносити термінові зміни до навчальних планів, і щонайважливіше, запровадити цілісну систему навчання студентів на кафедрі від першого курсу до останнього.

Як зазначено у протоколі № 4 засідання кафедри української фольклористики від 30 березня 1992 року, В. Гошовський запропонував свій план напряму роботи кафедри. На його переконання, в університеті перш за все мають викладати дослідники, а студенти поруч із фаховими дисциплінами повинні ретельно вивчати етнографію, естетику та філософію і таким способом наближатися до європейських стандартів. Майже через рік, 5 березня 1993 року, В. Гошовський знову вийшов з програмними ініціативами та запропонував план курсу “Музичний фольклор”

на чотири (Додаток № 5) і п'ять років (Додаток № 6), окрім того, обов'язкову тематику спецкурсів та спецсеминарів зі спеціалізації "Музична фольклористика" на наступні 1994–1998 навчальні роки із врахуванням музичної підготовки студентів (Додаток № 7). На жаль, ці програми залишилися у проекті. Потрібно зазначити, що програмні ідеї В. Гошовського були б ідеальними та дієвими в університетах Європи, і, очевидно, розробляючи їх, учений орієнтувався на такий рівень, у тому числі на високий рівень підготованості студентів до таких програм. Проте картина у Львівському університеті виглядала дещо по-іншому. По-перше, треба нагадати, що кафедра тільки-но почала працювати, по-друге, до тих новацій не були готові студенти, адже більшість із них не володіли елементарними знаннями з музичної грамоти, у чому врешті переконався В. Гошовський і в процесі роботи корегував свої програми, наवरстуючи упущене.

До важливого напряму педагогічної діяльності В. Гошовського в університеті необхідно віднести наукове керівництво студентськими курсовими роботами. Учений індивідуально підходив до студентів, обов'язково враховував їхній рівень підготовки, в тому числі – музичної, коло їхніх інтересів, пропонуючи завжди на вибір декілька тем. Пріоритетними були теми, що здебільшого стосувалися методики, історії та теорії української музичної фольклористики. Ось перелік тем курсових робіт, які запропонував В. Гошовський на другому та третьому курсах: "Методика Климента Квітки у дослідях балад"; "Підхід Климента Квітки до рецензування наукових праць"; "Петро Богатирьов та Климент Квітка: деякі риси спільності поглядів на фольклористику"; "Філарет Колесса та Климент Квітка на перехрестку наукових інтересів"; "Типологія західноукраїнських колискових пісень"; "Погляди Ф. Колесси та К. Квітки на музику Сходу"; "Леся Українка як інформант та носій традиційних народних пісень"; "Українські народні пісні з 10-ти складовою структурою вірша та асиметричною ритмічною формою"; "Гнатюк–Колесса–Квітка як дослідники народних балад та пісень з баладною тематикою"; "Спроба систематизації весняних пісень (гайвок) з музичного боку"; "Місце повторень у побудові ліричних пісень"; "Місце рефрену в архітектоніці лемківських пісень"; "Мелодика українських весільних пісень з 17-складовою структурою вірша"; "Значення та місце цезур в народних піснях"; "По слідах балади "Теща в полоні у зятя-татарина""; "Пісні коломийкової структури з "розспіваним" віршем"; "Гуцульські весільні пісні: особливості мелодичної будови"; "Українські народні пісні "колісцевої" форми".

Неодноразово В. Гошовський підкреслював, що музична фольклористика як система наук швидко розвивається, кожна її галузь – це сукупність окремих дисциплін. Аби досягнути належних успіхів, від науковців вимагається повна зосередженість, абстрагованість, очевидно, час універсалізму минув. Щоби зорієнтувати студентів на перспективу їхньої наукової діяльності, вчений ознайомив їх із **можливою спеціалізацією** за такими спрямуваннями: 1) Корифеї української музичної фольклористики; 2) Історія зарубіжної етномузикології; 3) Методика обстеження та видання музичного фольклору; 4) Проблеми епістемології музичного фольклору; 5) Народні музичні інструменти; 6) Музична етносоціологія; 7) Музична діалектологія; 8) ЕОМ і народна пісня.

Періодично В. Гошовський відвідував засідання кафедри української фольклористики імені Філарета Колесси, брав участь в обговоренні винесених питань, часто вносив свої пропозиції. За період 1991–1994 років, згідно з

протоколами засідань кафедри, В. Гошовський був присутній сім разів. Уперше – 12 квітня 1991 року, востаннє – 4 грудня 1992 року. На засіданні кафедри 2 вересня 1991 року учений запропонував залучати студентів уже з першого курсу до роботи з комп'ютером, для створення комп'ютерної фольклорної бази. На черговому засіданні кафедри 7 жовтня 1991 року, де на порядку денному постало питання № 1 “Про заснування центру систематизації та збору народознавчої інформації і створення комп'ютерного архіву з фольклористики”, В. Гошовський абсолютно доречно звернув увагу авторам цього проекту, вказавши, що нічого нового вони не внесли у систематизацію народної музики на цьому етапі, тим паче, не врахували найновіші досягнення у цьому напрямі, які напрацювали вчені Словаччини, США, Англії та висвітлили у відповідній літературі.

На засіданні кафедри 2 лютого 1992 року йшлося про держбюджетну тему РЛ-416-Б “Український фольклористичний словник”. В. Гошовський погодився взяти на себе написання гасел про персоналії у музичній фольклористиці, мабуть, ішлося про К. Квітку, Ф. Колессу, І. Колессу, С. Людкевича та ін. Ця згода вченого ґрунтувалася на тому, що більшість біографій цих постатей тією чи іншою мірою він опрацював, а деякі гасла були опубліковані в минулому.

Потребу кардинальних змін у роботі кафедри В. Гошовський порушив у виступі 30 березня 1992 року. Науковець озвучив дві позиції, що мали би започаткувати новий напрям роботи і навчання в університеті: 1) суттєві зміни у навчальних планах, орієнтація на європейську систему освіти; 2) залучення до викладацької роботи дослідників з належною науковою підготовкою з музичного фольклору та мистецтвознавства. На засіданні кафедри 4 грудня 1992 року, де йшлося про спеціалізацію студентів, В. Гошовський настоював, що студенти, котрі б могли спеціалізуватися, повинні мати добру музичну освіту. Для тих, хто вступає без музичної освіти, необхідно запровадити у першому семестрі музичну грамоту, а у другому – сольфеджіо та запис музичних текстів, які мав би озвучувати комп'ютер.

На превеликий жаль, ідеї В. Гошовського (треба зауважити, що ці ідеї почасти були максималістськими, дещо нереальними з огляду їх впровадження у тамтешніх умовах) з об'єктивних та суб'єктивних причин не завжди підтримувало керівництво кафедри, що змусило вченого залишити університет, недопрацювавши навіть до кінця 1993–1994 навчального року. Причини такого рішення В. Гошовський вказав у заяві на ім'я ректора Івана Вакарчука від 9 листопада 1993 року. Крім заяви, В. Гошовський скерував ректорові листа з аргументацією свого рішення залишити університет.

Отже, прагнення В. Гошовського закласти наукове підґрунтя музичної фольклористики в університеті визначалося новаторським підходом як до викладання музичного фольклору, так і до проведення спецкурсів, семінарів, практикумів. Лекції вченого завжди були насиченими, інформативними, засвідчували його широку ерудицію, високий науковий рівень. Проте не завжди теоретичні виклади вченого сприймали студенти. Для частини слухачів вони видавалися складними, неактуальними, такими, що не мають перспективи. Передовсім, студенти тяжко сприймали теми, пов'язані з кібернетичною етномузикологією, що абсолютно зрозуміло, позаяк ця новітня дисципліна тільки-но торувала собі дорогу.

Звичайно, що стиль викладу в університеті не можна порівняти з консерваторським періоду 1961–1969 років, адже В. Гошовський після тривалого лікування дуже ослаб

фізично. Це вплинуло на його голос, який втратив свою гучність, імпульсивність, через що складно було сприймати лекції.

Оцінюючи загалом викладацьку діяльність В. Гошовського у Львівському університеті імені Івана Франка, варто зазначити, що вона мала ґрунтовну теоретичну основу. Навчальні програми, які розробив етномузиколог, становлять неабияку цінність для педагогічної діяльності та можуть бути використані в сучасних умовах.

1. *Бодак Ярослав*. Слово про вчителя / Ярослав Бодак // Народній пісні я життя своє присвятив : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті видатного українського етномузиколога Володимира Гошовського / ред.-упоряд. В. Пасічник. – Львів, 2001. – С. 106–112.

2. *Боніславський Тібор*. Особисті стосунки та листування з В. Л. Гошовським за 20 років (1964–1986 рр) / Тібор Боніславський // Пам'яті Володимира Гошовського (1922–1996) : збірник статей та матеріалів / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника ; упоряд. В. Пасічник. – Львів, 2006. – С. 50–57.

3. *Гошовський Володимир*. Були колись літа: Фрагменти спогадів / Володимир Гошовський // Тиса : Поличка “Карпатського краю”. – 1992. – № 1/2. – С. 66–84.

4. *Гошовський Володимир*. Деякі проблеми збереження та дослідження народної пісні Карпат / Володимир Гошовський // Науковий збірник Закарпатського Краєзнавчого музею / упоряд. і наук. ред. П. Федака. – Ужгород : Карпати, 1995. – Вип. 1. – С. 145–150.

5. *Гошовський Володимир*. К. Квитка и эпистемология народной музыки / Владимир Гошовский // Народній пісні я життя своє присвятив : матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої пам'яті видатного українського етномузиколога Володимира Гошовського / ред.-упоряд. В. Пасічник. – Львів, 2001. – С. 17–31.

6. *Гошовський Володимир*. Лист до М. Мушинки від 27 січня 1991 р. – Домашній архів В. Гошовського. – Машинописна копія. – Формат А 4. – 1 арк.

7. *Гошовський Володимир*. Музична фольклористика в системі лudoзнавства / В. Гошовський // Фольклор у духовному житті українського народу : тези регіональних наукових читань, Львів, 24–25 січ. 1991 р. / редкол. : Т. Комаринець (голов. ред.) та ін. – Львів, 1991. – С. 12–15.

8. *Гошовський Владимир*. Объект – текст – соответствия / В. Гошовский // Традиции и перспективы изучения музыкального фольклора СССР : сборник статей / ред.-сост.: Э. Алексеев, Л. Левин. – Москва : Изд. Минкультуры СССР. Всесоюз. НИИ искусствознания, 1989. – С. 56–93.

9. *Іваницький Анатолій*. Володимир Леонідович Гошовський – яким я його знав / Анатолій Іваницький // Народній пісні я життя своє присвятив : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої пам'яті видатного українського етномузиколога Володимира Гошовського / ред.-упоряд. В. Пасічник. – Львів, 2001. – С. 73–89.

10. *Кушнір Марія, Данілова Наталія*. Володимир Гошовський в Ужгородському державному музичному училищі / Кушнір Марія, Данілова Наталія // Тези XI Міжнародної науково-практичної конференції “Молоді музикознавці України”, 3–7 лют. 2009 р. – Київ, 2009. – С. 54–56.

11. *Мкртумян Ігор*. Спогади про В. Л. Гошовського / Ігор Мкртумян // Пам'яті Володимира Гошовського (1922–1996) : збірник статей та матеріалів / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника ; упоряд. В. Пасічник. – Львів, 2006. – С. 58–65.
12. *Павлишин Стефанія*. Був сповнений кипучої енергії / Стефанія Павлишин // Пам'яті Володимира Гошовського (1922–1996) : збірник статей та матеріалів / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника ; упоряд. В. Пасічник. – Львів, 2006. – С. 90–93.
13. *Пасічник Володимир*. Лист Володимира Гошовського до Анни Рудневої від 28 жовтня 1966 року / Володимир Пасічник // Наукові збірки Львівської державної музичної академії ім. М. Лисенка. – Львів : НВФ Українські технології, 2007. – Вип. 14 : Етномузика. – Чис. 2 : збірник статей та матеріалів на честь ювілею Івана Франка / упоряд. Б. Луканюк. – С. 148–155.
14. Протокол засідання кафедри ІТМ від 18.01.1966. Центральний державний історичний архів України у Львові. (Далі – ЦДІАУ у Львові). – Ф. Р11, оп. 1, спр. 3. – Арк. 10. Формат А-4. Машинопис.
15. *Саркісян Світлана*. Подвижник вірменської культури / Світлана Саркісян // Пам'яті Володимира Гошовського (1922–1996) : збірник статей та матеріалів / НАН України. ЛНБ ім. В. Стефаника ; упоряд. В. Пасічник. – Львів, 2006. – С. 73–76.
16. *Якуб'як Ярема*. [Вступ] / Ярема Якуб'як // Володимир Леонідович Гошовський : Біобібліографічний покажчик наукових праць / Львів. орг. Співки композиторів. – Львів, 1992. – С. 3–5.
17. *Якуб'як Ярема*. Слово про вченого / Ярема Якуб'як // Професійна музична культура Закарпаття: Етапи становлення / упоряд., підготовка текстів, передм., приміт. Л. М. Мокану. – Ужгород, 2005. – Вип. 1: 60-річчю возз'єднання Закарпаття з Україною присвячується. – Ужгород, 2005. – С. 144–147.

ДОДАТКИ

Додаток № 1

Заяви Володимира Гошовського та накази про його зарахування до Львівського державного університету імені Івана Франка

Ректору
Львівського держуніверситету
ім. Івана Франка
професору Вакарчуку І. О.
від Гошовського В. Л.
канд. мистецтвознавства

Заява

Прошу прийняти мене на посаду ст. викладача кафедри української фольклористики з погодинною оплатою для читання курсу українського музичного фольклору та музичної фольклористики.

Львів, 28.10.91

Гошовський Володимир Леонідович

ДНІЙ	НАКАЗ	
ГОРА ЛЬВІВСЬКОГО	ОРДЕНА ЛЕНІНА ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	
	ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА	
	№ 538	
	« 13 » — II — 1991 р.	
В СПРАВАХ ПОГОДИННИКІВ		
§ 1.		
М.Й. - Інженера I-ої категорії НДЧ відділу охорони праці - зарахувати на посаду старшого викладача к-ри алгебри і топології з погодинною оплатою та педнавантаженням 220 год. на 1991/1992 н.р.		
ва: Заява Владики М.Й. та резолюція проректора по навчальній роботі Бобика О.І.		
§ 2.		
Гошовського В.Л. - кандидата мистецтвознавства - зарахувати на посаду старшого викладача к-ри української фольклористики з погодинною оплатою та педнавантаженням 122 год. на 1991/1992 н.р.		
ва: Заява Гошовського В.Л. та резолюція проректора по навчальній роботі Бобика О.І.		
РЕКТОР	<i>І.О.Вакарчук</i>	

Наказ

ректора Львівського Ордену Леніна державного університету імені Івана Франка
№ 538 від 13. 11. 1991 р. в справах погодинників:

§ 2.

Гошовського В. Л. – кандидата мистецтвознавства – зарахувати на посаду старшого викладача к-ри української фольклористики з погодинною оплатою та педнавантаженням 122 год. на 1991/1992 н.р.

Підстава: Заява Гошовського В. Л. та резолюція проректора по навчальній роботі Бобика О. І.

Ректор Вакарчук І. О.

Ректору
Львівського держуніверситету
ім. І. Франка
професору Вакарчуку І. О.

Заява

Прошу прийняти мене на посаду ст. викладача кафедри української фольклористики з погодинною оплатою для читання спецкурсу “Музичний фольклор” та ведення спецсемінару “Кібернетична етномузикологія”.

Львів, 31.08.1992

Д-р Володимир Гошовський
канд. мистецтвознавства

НАКАЗ

РЕКТОРА ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
імені ІВАНА ФРАНКА

№ 1105

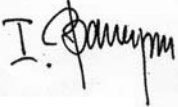
« 24.09.92 » 199 р.

В СПРАВАХ ПОГОДИННИКІВ

§1.
Гошовського В.Л. - зарахувати на посаду ст. викладача к-ри укр. фольклористики з погодинної оплатою та педнавантаженням 158 год. на 1992/1993 н.р.
Підстава: Заява Гошовського В.Л., резолюція проректора Бобика О.І.

§2.
Терезової О.В. - зарахувати на посаду асистента к-ри класичної філології з погодинної оплатою та педнавантаженням 145 год. на 1992/1993 н.р.
Підстава: Заява Терезової О.В., резолюція проректора Бобика О.І.

§3.
Козачишин Н.М. - зарахувати на посаду доцента к-ри Історії та теорії культури з погодинної оплатою та педнавантаженням 101 год. на 1992/1993 н.р.
Підстава: Заява Козачишин Н.М., резолюція проректора Бобика О.І.

Ректор І.О. Вакарчук

Наказ

ректора Львівського Ордена Леніна державного університету імені Івана Франка
№ 1105 від 24. 09. 1992 р. в справах погодинників:
§ 1.

Гошовського В. Л. – зарахувати на посаду старшого викладача к-ри укр. фольклористики з погодинною оплатою та педнавантаженням 158 год. на 1992/1993 н.р.

Підстава: Заява Гошовського В. Л., резолюція проректора Бобика О. І.

Ректор Вакарчук І. О.

Ректору

Львівського держуніверситету

ім. І. Франка

професору Вакарчуку І.О.

Заява

Прошу прийняти мене на посаду ст. викладача кафедри української фольклористики з погодинною оплатою для читання спецкурсу “Музичний фольклор” та ведення спецсемінару “Кібернетична етномузикологія” з 1 вересня 1993 р. по 1 червня 1994 р.

Львів, 8 вересня 1993 р.

Д-р Володимир Гошовський
кандидат мистецтвознавства

Е К Т

НАКАЗ

ЗГІДНИЙ.

РЕКТОРА ЛЬВІВСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА

№ 1513

11 11 1993 р.

В СПРАВАХ ПОГОДИННИКІВ

§1

Володимира Васильовича-провідного Інженера НДІ зарахувати на посаду асистента кафедри аналітичної хімії хімічного ф-ту з погодинною оплатою та педнавантаженням 18 год. у I семестрі 1993/1994 н.р.

Підстава: Заява Тернавського В.В. та резолюція проректора з навчальної роботи В.С.Височанського.

§2

Володимира Леонідовича-кандидата мистецтвознавства зарахувати на посаду асистента к-ри української фольклористики філологічного ф-ту з погодинною оплатою та педнавантаженням 72 год. у 1993/94 н.р.

Підстава: Заява Гошовського В.Л. та резолюція проректора з навчальної роботи В.С.Височанського.

§3

Віктора Володимировича-м.н.с. Інституту літератури АН України зарахувати на посаду асистента к-ри української літератури філологічного ф-ту з погодинною оплатою та педнавантаженням 58 год. у 1993/94 н.р.

Підстава: Заява Неборака В.В. та резолюція проректора з навчальної роботи В.С.Височанського.

I.О.Вакарчук

Наказ

ректора Львівського державного університету імені Івана Франка
№ 1513 від 11. 11. 1993 р. в справах погодинників:

§ 2.

Гошовського В. Л. – кандидата мистецтвознавства – зарахувати на посаду асистента к-ри української фольклористики філологічного ф-ту з погодинною оплатою та педнавантаженням 72 год. на 1993/1994 н.р.

Підстава: Заява Гошовського В. Л. та резолюція проректора з навчальної роботи В. С. Височанського.

Ректор Вакарчук І. О.

Додаток № 2
Програма В. Гошовського
з курсу “МУЗИЧНИЙ ФОЛЬКЛОР”

Вступ. Задачі курсу: (а) дати вичерпну інформацію про народне музичне мистецтво у формі системи наукових знань, (б) навчити розпізнавати жанри народних пісень, (в) самостійно користуватись методом структурного аналізу та синтезу, (г) вміти критично підходити до публікацій народних пісень з нотами. Крім того, (д) студент повинен оволодіти методом польової (експедиційної) роботи, описом первісного експедиційного матеріалу та (е) вміти голосом відтворювати нотні записи народних пісень, формулювати наукові задачі, призначені для наступної обробки комп'ютером.

Тема 1. Музичний фольклор та “народна пісня”.

Визначення понять “музичний фольклор” та “аутентична народна пісня”. П'ять ознак аутентичності народної пісні: музично-поетичний продукт усно-слухової творчості сільського люду, продукт анонімний та колективний, варіанти якого поширені на визначеній території та серед визначених соціальних груп сільського люду. Характеристики народних пісень у виконанні чоловіків та жінок, молодих та літніх інформантів, а також записаних у різні періоди часу. Народження, життя та смерть народної пісні. Причина втрати аутентичності народної пісні.

Тема 2. Музична фольклористика: визначення та структура.

Відсутність єдиного терміну для позначення науки про народне музичне мистецтво: “музична етнографія”, “етномузикознавство”, “порівняльне музикознавство”, “етномузикологія” та “музична фольклористика”. Визначення “музичної фольклористики” як системи дисциплін. Вісім аспектів дослідження та опису музичного фольклору: порівняльний, теоретичний, географічний, семіологічний, соціологічний, інструментальний, кінетичний та загально-описовий. Визначення дисциплін, що утворюють музичну фольклористику та диференціація предметів дослідження. Поняття об'єкту та предмету. Опис середовища, в якому лунає аутентична народна пісня, та її носіїв: інформантів та інформаторів.

Тема 3. Походження музики.

Звук та його характеристики. Звуки акустичні та музичні. Міфи та наукові гіпотези про виникнення музики. Значення ритму в первісній музиці та в музиці культурно-відсталих народів. Музика як знакова система та засіб спілкування з Богом (сакральність музичного прояву). Причини роздвоєння первісно єдиного музичного прояву: музика суто народна та артифіціальна. Методи дослідження первісної музики. Артифіціальна музика у стародавньому Єгипті. Музика на сторінках Біблії. Музика та магія (шаманізм). Джерела наукового пізнання стародавньої музики.

Тема 4. Музична теорія та музика античного світу, у Візантії та у Київській Русі-Україні.

Антична теорія музики і сучасні теорії народної музики (П. Сокальський, Курт Закс). Система тетраходів та класифікація ритмічних стіп. “Хронос протос” як одиниця відрахунку музичного часу. Музика у Візантії та в Київській Русі-Україні. Музика та християнство. Мандрівні музиканти (скоморохи) середньовіччя – носії народно-професійної музики.

Тема 5. Система аналітичних термінів.

Терміни аналізу поетичного тексту: строфічний масив, строфа, строфа-період, вірш, піввірш або рядок, синтаксична стопа. Терміни аналізу музичного тексту: період (строфа-період), частина, синтагма, член синтагми, частка (тільки в аналізі інструментальної музики). Типи віршування: сгичічний та строфічний вірш. Алгоритмічна сегментація та сегмент тексту. Сполучення звукорядів: автентичне, плагальне, суб- та суперплагальне. Метрична одиниця музичного тексту, ритмічна та рахункова одиниця музичного тексту. Тонус фіналіс та ініціаліс.

Тема 6. Жанри українських народних пісень.

Упорядкування пісень за родами та видами. Функціонально-тематичний критерій визначення жанру. Перегляд пісенних жанрів: обрядові календарні та родинні, епічні та ліро-епічні, трудові та заробітчанські, ліричні та побутові, рекрутські, чумацькі та мандрівницькі.

Напівфольклорні жанри: голосіння та невольницькі плачі (псалми, думи). Поняття “фольклорна сировина” – народні новотвори.

Обговорення універсальної жанрової класифікації (УЖК) та правила кодування жанрів.

Тема 7. Календарні обрядові пісні.

Зимово-весняний цикл. Колядки, щедрівки, “Коза”, “Маланка”. Походження, зміст, функція, тип і тематика.

Веснянки, гаївки, заклики весни, ріндзівки, пантоміма та гра зі співом. Типи, функція, тематика весняних пісень.

Тема 8. Літньо-осінні обряди та пісні.

Русальні та петрівчані пісні та обряди. Пісні на Івана Купала. Походження та типологія пісень. Жнивварський цикл: зажинки та обжинки.

Тема 9. Весільна гра.

Сценарій українського весілля. Функція та типологія весільного ладкання. Музичні особливості весільної гри. Типи весільних обрядових пісень.

Тема 10. Епічні жанри.

Риси епічності в поетичному та музичному тексті. Типи епічних пісень, історичні пісні та їхня доля.

Балади – їхня характеристика, походження та доля. Характеристика тексту та наспівів.

Тема 11. Ліро-епічні пісні.

Визначення ліро-епіки. Пісні з історичною, соціальною та баладною тематикою. Характеристики наспівів. “Співанки-хроніки” – сучасний прояв епічності.

Тема 12. Трудові пісні та діалоги.

Функція трудових пісень-діалогів – розмова співом. Госкання та віўканс. Тричастинна побудова періоду – оптимальна форма для передачі повідомлення на віддаль. Косарські пісні-діалоги. Пристосування коломийкової форми до тричастинної.

Тема 13. Чумацькі, мандрівницькі та заробітчанські пісні.

Співанки-хроніки та пісні про Америку.

Тема 14. Ліричні, побутові та жартівливі пісні.

Форма пісень: коломийкова, співанок та карічок.

Тема 15. Колискові пісні та пісні про важку жіночу долю.

Тема 16. Пісенні фальсифікати.

Так звані пісні “радянського періоду”. ІМФЕ як розсадник псевдонародних пісень про Леніна, партію, щасливе життя тощо.

Додаток № 3 Запитання до заліків з музичного фольклору

1. Ваш погляд на місце музичної фольклористики в народознавстві.
2. Музикологія і етномузикологія в університетах Європи.
3. Музична фольклористика як система наук.
4. Задачі музичної етнографії.
5. Визначення народної (автентичної) пісні – 4 ознаки.
6. Дві іпостасі автентичної народної пісні.
7. Причини “варіантності” існування автентичної народної пісні: вертикальні та горизонтальні варіанти.
8. Типи фольклорних експедицій (стаціонарна, пересувна, одно- та багатоцільова).
9. Етапи фольклорної експедиції.
10. Форма і зміст експедиційного питальника: польовий щоденник.
11. Інформант, інформатор – пошук, форми роботи, підхід, етика.
12. Обробка експедиційного матеріалу: нотація, розшифровка, коментарі.
13. Тріади: матеріал–об’єкт–текст; об’єкт–область пізнання–предметна область.
14. Абстрагування та формалізація (текстів): клас–модель–тип.
15. Основні та загальні принципи структуралізму.
16. Комп’ютер – інструмент дослідження та помічник дослідника.
17. Музика та мова. Музичний фольклор як знакова система.
18. Концепція універсального пісенного (аналітичного) каталогу.
19. Функція аналітичної карти (АК) в каталозі; структура АК.
20. Принципи класифікації народних пісень (експедиційного матеріалу).
21. Формалізовані та неформалізовані класи (каталоги) пісень.
22. Підготовка до друку матеріалів стаціонарної фольклорної експедиції.
23. Наукові та псевдонаукові видання народних пісень на Україні: критерії оцінок.
24. З історії збирання та видання народних пісень з нотами на Україні.
25. З історії дослідження української народної пісні. Оглядова література. Критика.
26. Сегментація та кодування нотних текстів.
27. Народна пісня в житті народу: соціальна функції пісні.
28. Визначення жанру. Жанри українських народних пісень.
29. Балади та романси: епічний та лірико-епічний стилі.
30. Пісня про голубку – її особливості.
31. Моя улюблена народна пісня – її особливості та її місце у моєму житті.
32. Музика і поезія в народній пісні – зв’язки (прямі і зворотні) слова і музики.

33. Мелодика і ритміка народних пісень та їх взаємозв'язки.
34. Ритмічний аналіз строфічного масиву (структура та семантика вірша).
35. Принципи побудови універсальної (функціональної) жанрової класифікації народних пісень.

Додаток № 4

Запитання до заліків з елементарної теорії музики

1. Музичний звук та його параметри.
2. Визначення висоти та тривалості звуків.
3. Інтервали.
4. Звукоряди.
5. Орнаментация: від лігатури до мелізмів.
6. Метр та ритм.
7. Тональні ресурси пісень (лади).
8. Діатоніка, ангеітоніка та хроматика.
9. Транспозиція (секвенція) в народних піснях.
10. Музична форма пісень (періоду) та її специфіка.

Додаток № 5

Тематика курсу з музичного фольклору на чотири роки

курс	семестр	Дисципліна	Лекція	Практична	Семінар	Виробнича практика	Консультації
I	1	Теорія і практика нотації пісень		32			
I	1	Елементарна теорія музики		32			
I	2	Опис та кодування народних пісень		32			
I	2	Фольклорна практика (підготовча)			20		
II	1	Українська народна пісня: роди та види	8				
II	1	Корифеї української музичної фольклористики: П. Сокальський, Ф. Колесса, К. Квітка			8		
II	1	Кодування пісень					10
II	2	Курсові роботи на підставі праць Ф. Колесси та К. Квітки					10
II	2	Історія української музичної фольклористики в контексті світової науки	8				
II	2	Фольклорна практика (стаціонарна)				20	
II	2	Теорія і сучасна методика польової роботи	8				

III	1	Обробка експедиційних матеріалів				20
III	1	Сегментація та структурний аналіз музичних (пісенних) текстів	8			
III	1	Формулювання задач на комп'ютері		8		
III	2	Обробка експедиційного матеріалу та складання наукового збірника народних пісень (варіанти, реєстри, коментарі)		8		
III	2	Захист курсових робіт				
IV	1	Введення в музичну фольклористику	16			
IV	1	Робота з комп'ютером			20	
IV	1	Обговорення магістерської та дисертаційної роботи				10
IV	2	Народні професіонали: українська інструментальна музика: кобзарі та лірники, український народний епос та псалми	16			

Додаток № 6

Тематика курсу з музичного фольклору на п'ять років

1 курс	
1 семестр Вступ до спеціальності Усна народна словесність Елементарна теорія музики	2 семестр Усна народна словесність Польова робота фольклориста
2 курс	
3 семестр Укр. народна словесність Укр. музичний фольклор Етнографія	4 семестр Історія фольклористики Етнографія Музичний фольклор
3 курс	
5 семестр Історія фольклористики Етнографія Інформатика: класифікація та каталогізація фольклору	6 семестр Етнографія Міфологія та демонологія Інформатика: комп'ютерна обробка матеріалів фольклору
4 курс	
7 семестр Етнографія Теорія фольклору Методика викладання фольклору	8 семестр Теорія фольклору Фольклор народів світу
5 курс	
9 семестр Фольклор народів світу	

Додаток № 7
Проект⁵
Спецсемінари та спецкурси по спеціальності “Музична фольклористика”⁶
на 1994/95, ... 1997/98 учб. роки:

Курс	Семестр	Спецкурси	Спецсемінари
II ⁷	1	Вступ у музичну фольклористику (36)	Історія української музичної фольклористики (36)
II	2	Український музичний фольклор (32) ⁸	Продовження теми (32)
III	1	Історія зарубіжного етномузикознавства (16)	Методика збирання, запису, нотації та обстеження музичного фольклору (18)
III	2	Музичний фольклор та епос слов'ян (26)	Класифікація матеріалу, складання та видання збірок музичного фольклору (16)
IV	1	Сегментація та комп'ютерний аналіз народних пісень (26)	Кодування народних пісень та робота з комп'ютером (36)
IV	2	Основи епістемології музичного фольклору (22)	Продовження теми (24)
V	1	Народні музичні інструменти та інструментальна музика Музична етносоціологія та сучасна міфотворчість Автентичний фольклор, самодіяльна творчість та національна музична культура (48)	

⁵ Проект підготував В. Гошовський 5 лютого 1993 року.

⁶ Для студентів з елементарною музичною освітою в обсязі ДМШ.

⁷ На першому курсі слухають курс елементарної теорії музики та сольфеджіо.

⁸ Collegium musicum – на всіх курсах.

**VOLODYMYR HOSHOVSKY AND HIS ACTIVITIES
AT THE CHAIR OF UKRAINIAN FOLKLORE STUDIES**

Volodymyr PASICHNYK

*“The Tetiana und Omelian Antonovyches Palace of Atr”,
Lviv Stephanyk Scientific Library,
2, Bibliotechna str., 79602 Lviv, Ukraine,
tel.: (+38032) 261 55 12, e-mail: pasichnyk_v@i.ua*

The article elucidates for the first time pedagogical activities of V. Hoshovsky's at the chair of folklore studies at the Lviv Ivan Franko University where he was working through the years of 1991 till 1994. A short description of his pedagogical activities during various periods of his work, mainly Transcarpathian (1946–1960), Lviv (1961–1974) and Armenian (1975–1986) periods is also presented in the article.

Key words: Volodymyr Hoshovsky, folklore studies, pedagogical activities, curriculums, special courses, course papers.

**ВЛАДИМИР ГОШОВСКИЙ
НА КАФЕДРЕ УКРАИНСКОЙ ФОЛЬКЛОРИСТИКИ**

Владимир ПАСИЧНЫК

*“Дворец искусств имени Тетяны и Омеляна Антоновичев”,
Львовская национальная научная библиотека Украины имени Василя Стефаныка,
ул. Библиотечная, 2, 79602 Львов, Украина,
тел.: (+38032) 261 55 12, e-mail: pasichnyk_v@i.ua*

Впервые освещается педагогическая деятельность В. Гошовского на кафедре фольклористики Львовского университета имени Ивана Франко, где он работал на протяжении 1991–1994 годов. Также осуществлена короткая характеристика его педагогической деятельности в закарпатский (1946–1960), львовский (1961–1974) и армянский периоды (1975–1986).

Ключевые слова: Владимир Гошовский, фольклорист, педагогическая деятельность, программы, спецкурсы, курсовые работы.

Стаття надійшла до редколегії 9.11.2010
Прийнята до друку 24.12.2010